

Valerianella dentata

Sommarklynne

Klass: Magnoliopsida (tvåhjärtbladiga blomväxter), **Ordning:** Dipsacales (väddordningen), **Familj:** Caprifoliaceae (kaprifolväxter), **Släkte:** *Valerianella* (klynnen), **Art:** *Valerianella dentata* - sommarklynne (L.) Pollich
Synonymer: *Valerianella morisonii* (Spreng.) DC., *Åkersallat*

Kännetecken

Sommarklynne är en småvuxen, ettårig, höst- eller vårgroende ört. Den blir upp till 4 dm hög och har en ovan mitten regelbundet gaffelgrenad stjälk med motsatta blad. De nedre bladen är hela, helbräddade och äggrunda till ovala, de övre smalare och tandade eller vid basen flikiga. Blommorna är ordnade i kvastliknande knippen, små, sambladiga med fem rosa kronblad, av vilka ett bär en mycket liten sporre. Frukten är en i allmänhet kal nöt. Arten skiljs från den i Sverige mindre sällsynta släktingen vårklynne *Valerianella locusta* genom att ha ett mer upprätt växtsätt, rosa och inte blåaktiga blommor och på att blommans foder ser snedskuret ut genom att det är tydligt tandat och en fodertand är större än de övriga.

Utbredning och status

Sommarklynne har funnits stadigvarande i Skåne, Blekinge, på Öland, Gotland och i Västergötland, men har nu någorlunda stabila förekomster främst på Öland och Gotland. På Öland har arten sedan 1930-talet minskat kraftigt i frekvens. Den aktuella öländska utbredningen (ca 50 lokaler) har sin tyngdpunkt på den mellersta delen av ön. Även på Gotland har den minskat och är känd från ca 40 lokaler. I Skåne är den känd från 5 aktuella lokaler, de flesta individfattiga. I Blekinge finns inga aktuella fynd, i Västergötland sågs den senast 1993 på Kinnekulle. Under senare tid har den även rapporterats från Småland (1983), Västergötland (1993) och Östergötland (1964) och tidigare som tillfällig i åtskilliga svenska landskap norrut till Medelpad. Den är ganska vanlig i södra och sydöstra Danmark och har påträffats på enstaka lokaler i Finland och Norge. Sommarklynne är ursprungligen mediterrän, men har spritt sig genom agrikulturen och förekommer nu i nästan hela Central- och Sydeuropa, Nordafrika, Etiopien och Västasien. Möjligen har den kommit till vårt land bl.a. som inblandning i tyskt rödklöverfrö.

Ekologi

Sommarklynne förekommer på lätt, näringsrik, helst kalkrik mark. Främst växer den på åkrar och i synnerhet i åkerkanter och åkerhörnor, där brukning och ogräsbekämpning inte är så intensiv. På Gotland växer den även i vittringsgruset på alvarmark tillsammans med andra småvuxna, ettåriga ogräsväxter. Flera av de nordliga tillfälliga förekomsterna är på ruderatmark.

Hot

Sommarklynne decimeras av alla ogräsbekämpande åtgärder. Dessutom minskar den på grund av ändrat trädesbruk, gödsling och skogsplantering och andra åtgärder som ger arten ökande konkurrens. Arten bör övervakas av floraväktarna.

Åtgärder

På lokaler där sommarklynne förekommer som ogräs bör man undvika ogräsbekämpningsmedel och alltför kraftig växt av grödor, något som bör vara en möjlighet åtminstone i åkrarnas ytterkanter. Igenväxning av tillfälliga skräpmarkslokaler bör förhindras. Ett åtgärdsprogram för sommarklynne (åkerogräs) ska upprättas och det kommer att ge förslag på lämpliga åtgärder. Arten bör övervakas av floraväktare.

Övrigt

Fröna kan behålla sin grobarhet under fem års tid. Utländska namn – NO: Brakksalat, DK: Tandbægret Vårsalat, FI: Rikkavuonankaali, GB: Narrow-fruited Cornsalad.

Naturvård

Åtgärdsprogram: Fastställt

Litteratur

- Anonym 1996. Floraväktarverksamheten i Skåne. Årsrapport 1995. Lunds Botaniska Förening. Medlemsblad 1996 (1): 5–52.
- Anonym 1997. Floraväktarverksamheten i Skåne. Årsrapport 1996. Lunds Botaniska Förening. Medlemsblad 1997 (1).
- Antonsson, K. 1997. Hotade kärleväxter i Östergötland 1997. Information från länsstyrelsen i Östergötlands län 1997:4.
- Bertilsson, A. m fl 2002. Västergötlands flora. Lund.
- Fröberg, L. 2006. Blekinges flora. SBF-förlaget, Uppsala.
- Georgson, K. m fl 1997. Hallands flora. Lund.
- Hansen, A. & Pedersen, A. 1976. Portulacaceernes og Valerianaceernes udbredelse i Danmark. Bot. Tidsskr. 71: 57–74.
- Hård av Segerstad, F. 1924. Sydsvenska florans växtgeografiska huvudgrupper. Malmö.
- Jessen, K. & Lind, J. 1922–1923. Det Danske Markkruddts Historie. Det kgl. Danske Videnskabernes Selskabs Skrifter, naturv. og mathem. Afd. 8 Række. VIII. København.
- Knutsson, T. m fl 1997. Försvunna, hotade och sårbara kärleväxter på Öland. Krutbrännaren. Suppl. 2.
- Mattiasson, G. 2006. Skånes hotade åkerogräs. Bot. Not. 139 (3): 11–21.
- Petersson, J. 1999. Hotade växter på Gotland. Del 2: Sårbara arter. Rindi 19: 59–118.
- Sterner, R. 1986. Ölands kärleväxtflora. Andra reviderade upplagan utgiven av Åke Lundqvist. Lund.
- Suominen, J. 1979. The grain immigrant flora of Finland. Acta Botanica Fennica 111.

Författare

Lena Jonsell 1993. Rev. Margareta Edqvist 2006. ©ArtDatabanken, SLU 2007.